

- Mehmet İLKİM¹
 Fatma ÖZOĞLU²
 Hacı KARADAĞ³

TÜRKİYE'DE SPOR ALANINDA YAPILAN OTİZM İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİK ANALİZİ (2013-2020)

Özet

Bu çalışma 2013-2020 yılları arasında Türkiye'de spor alanında yapılan otizmle ilgili lisansüstü tezlerin içerik analizini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. YÖK ulusal tez merkezindeki otizm anahtar sözcüğüyle arama yapıp konu spor ile sınırlı tutulup 25 yüksek lisans 9 doktora tezi olmak üzere toplamda 34 tez çalışmaya dahil edilmiştir. Bu tezler" yıllara göre, türüne göre, yazar cinsiyetine göre, araştırma yöntemine göre, üniversitelere göre, örneklem türü alanında ki örneklem sayısına göre (Yüksek Lisans-Doktora), danışmanların akademik ünvanlarına göre, yazım diline göre dağılımı" gibi konular açısından içerik analizine tabi tutulmuştur. Veri toplama aracı olarak YÖK ulusal tez veri tabanı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin içerik analizi tablosu oluşturulduktan sonra Microsoft Excel 2019 paket programında grafiğe dönüştürülerek analiz edilmiştir. Analizler sonucunda 25 yüksek lisans 9 doktora tezi olmak üzere toplam 34 tez yazıldığı, en az tez yayım yılının 2013, en fazla tez yayım yılının 2019 olduğu, spor alanında otizme yönelik ilk çalışma doktora 2013 yılında, yüksek lisansta ise 2014 yılında rastlanıldığı, hem yüksek lisans hem de doktora alanında yayımlanan tezlerde erkek yazarların kadınlara oranla daha çok çalışma yaptığı, en fazla tercih edilen araştırma yönteminin nicel olduğu, doktora en fazla çalışma yapan üniversite Ankara Gazi Üniversitesi, yüksek lisansta İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Ankara Gazi Üniversitesi eşit sayıda çalışma yaptığı, yüksek lisansta en fazla örneklem sayısını ebeveynler oluştururken, doktora da ise otizimli bireyler oluşturduğu, danışmanların en fazla Doç. Dr. unvanına sahip olduğu, yüksek lisans çalışmalarının tamamı Türkçe yazılırken, doktora alanında 1 tez İngilizce kalanların Türkçe olarak yazıldığı sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler Otizm, Spor, İçerik analizi, Tez

GRADUATE WITH AUTISM IN TURKEY ON THE CONTENT MADE IN SPORT ANALYSIS OF THESES (2013-2020)

Abstract

This study aims to reveal the content analysis of graduate theses on autism conducted in the field of sports in Turkey between 2013-2020. A total of 34 dissertations, including 25 master's 9 doctoral dissertations, were included in the study. These theses are subjected to content analysis in terms of topics such as" by year, by Type, by author gender, by research method, by universities, by number of samples in the field of sample type (Master's-doctorate), by academic titles of consultants, by spelling language". YÖK national thesis database was used as a data collection tool. After the content analysis Table of the obtained data was created, it was analyzed by converting it into a chart in the Microsoft Excel 2019 package program. 25 9 34 total, including a result of the analysis dissertation graduate thesis was written, at least for the year 2013 of the publication of the thesis, thesis the maximum 2019 is the year of publication, in 2013 in the field of sports for autism in the first study a PhD graduate in 2014, as it was observed in both doctoral and master's theses, published more than women did work in the field of male writers, the most preferred method for quantitative research is a PhD study at the University of Ankara Gazi University maximum master's degree in Istanbul Gedik University, Istanbul Development University and Ankara Gazi University conducted an equal number of studies, the parents accounted for the largest number of samples in the master's degree, and the Ph. D. created individuals with autism, the consultants did the most Assoc. Dr. English Turkish Turkish is the title of all master's studies, while 1 thesis in the doctoral field is written in Turkish.

Keywords: Autism, Sports, Content Analysis, Thesis

¹ Doç. Dr. İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fak. mehmet.ilkim@inonu.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

³ Doktora Öğrencisi İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

1. GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından engellilik kavramı, herhangi bir sebepten ötürü yetersizlik veya özürden kaynaklı olarak yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel etmenler ile birlikte kişinin yapması gereken görevleri yapamaması halidir (Özmen, Çetinkaya, 2012).

Otizm, “takıntılı, birbirini yineleyen davranışlarla kendini gösteren, iletişim kurmakta zorlanan, sosyal yetersizlik yaşayan, sınırlı ilgisi olan bireylerin yaşadığı gelişimsel bir bozukluktur.” (Özbey, 2005, s.13).

Engeli bireylerin hayatında ki yeri yadsınamaz gerçek olan spor, bireylerin sosyalleşmesini, mutluluğunu artırıp, hoşgörü, dürüstlük ve iş birliği gibi kişilik özelliklerinin bireyde oluşmasını sağlar. Tüm bunların yanında bireyin özrünü kabullenip onunla mücadele edebilmesini sağlar (Özer, 2010).

Spor hem sağlıklı bireyler için hem de engelli bireyler için önemli ölçüde değerlidir. İnsanlar spor yoluyla hareketli olma bundan zevk alma ve başarıya gibi bazı ihtiyaçlarını karşılar. Bireyler daha sağlıklı olacaklarından sağlıkla ilgili harcamaları da azalacaktır (Akyol & İlkim, 2018). Otistik çocuklar

için de bu durum geçerlidir. Otistik çocuklarda spor ve hareket eğitimi bazı yeteneklerin gelişimini ve ilerleyen safhalarda ki karmaşık becerilerin daha kolay edinilmesini sağlar. Duygusal ve sosyal anlamda da gelişimleri sağlanır (Sarol, Ekinci & Karaküçük, 2011).

Bu doğrultuda Türkiye’de ki spor alanında otizme yönelik yapılan lisansüstü tezler araştırmamızda içerik analizi yöntemi ile incelenip grafiksel olarak analiz edildikten sonra bulgular kısmında yorumlanmıştır. Nitel ve nicel verilerin bir arada kullanıldığı yöntem olan içerik analizi (Elo & Kyngas, 2007, s. 109) çözümlene veya bütünden parçaya doğru ilerleyen bir metot olup birçok bilim dalında kullanılmaktadır. (Türer, 1991, s.1).

YÖK ulusal tez merkezinden alınan bilgiler doğrultusunda tezlerin yıllara göre, türüne göre, yazar cinsiyetine göre, araştırma yöntemine göre, üniversitelere göre, örneklem türü alanında ki örneklem sayısına göre (Yüksek Lisans-Doktora), danışmanların akademik unvanlarına göre, yazım diline göre dağılımı” gibi sorulara cevap aranmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 2013-2020

yılları arasında spor alanında yapılan otizm ile ilgili lisansüstü tezlerin içerik analizini ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de 2013-2020 yılları arasında spor alanında otizmle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin mevcut durumunun içerik analizi tespit edilip daha sonraki yapılan araştırmalara rehber niteliğinde olacağından bu çalışma önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Yapılan araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. Bu yöntemde ortak veya benzer veriler belirli konular veya başlıklar altında bir araya getirilerek, okuyucunun anlayacağı dilde sade bir üslupla anlatılır (Şimşek & Yıldırım, 2013, s.259). Ulusal tez merkezi veri tabanında 2013-2020 yılları arasında Türkiye’de ki Spor alanında yapılan Otizm ile ilgili lisansüstü tezler incelenmiştir. YÖK ulusal tez merkezinde “otizm” anahtar kelimesi ile arama yapıp konu spor ile sınırlandırılmıştır. Bu şekilde 25 yüksek lisans 9 doktora tezi olmak üzere toplam 34 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler detaylı bir şekilde incelenip araştırmacı tarafından içerik analizi tablosu haline getirilip Microsoft Excel

2019 paket programında grafik haline dönüştürülüp analiz edilmiştir.

2.2. Araştırma Evreni-Örnekleme

Araştırmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında ki Türkiye’de ki 2013-2020 yılları arasında spor alanında otizm ile ilgili yapılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu alanda yapılan 25 yüksek lisans, 9 doktora tezi oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması-Analizi

Araştırma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Türkiye’de ki 2013-2020 yılları arasında spor alanında otizm ile ilgili yapılan lisansüstü tezler detaylı bir şekilde taranmıştır. Tarama sonucunda elde edilen veriler birbiri ile karşılaştırılacağından dolayı araştırmacı tarafından belirlenen başlıklar dahilinde gruplandırılıp içerik analizi tablosu haline getirilmiştir. İçerik analizi bir araştırma konusunun içerik kısmının nicelleştirilmesidir (Seggie & Bayyurt, 2015). Bu tür içerik analizine dayalı çalışmalarda ifade edilen kavram veya sözcükler ya da bahsi geçen konular sistematik ve kanıtlanabilir (Berelson, 1952). Söz konusu başlıklar

“Tezlerin yıllara göre dağılımı, Tezlerin türüne göre dağılımı, Yazar Cinsiyetine Göre Tez Dağılımı, Araştırma Yöntemlerine Göre, Üniversitelere Göre Tez Dağılımı, Örneklem Türü Alanında Örneklem Sayısına göre Tez Dağılımı (Yüksek Lisans), Örneklem Türü Alanında Örneklem Sayısına Göre Tez Dağılımı

(Doktora), Tez Danışmanlarının Akademik Ünvanlarına Göre, Yazım Diline Göre Tezlerin Dağılımı” şeklindedir. Tablo haline getirilen verilen Microsoft Office Excel 2019 paket programında grafik haline dönüştürülüp kısa analizler oluşturulmuştur. Oluşturulan analizler bulgular kısmında yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

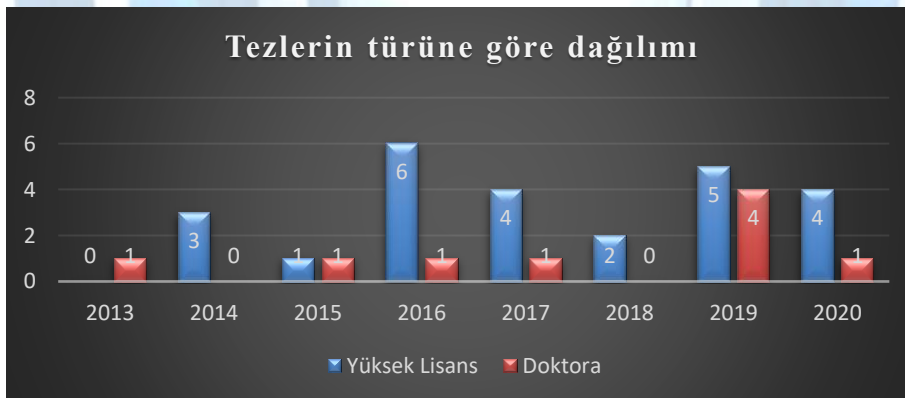
3.1. Tezlerin yıllara göre dağılımı

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	3	2	7	5	2	9	5

Türkiye’de otizm ile ilgili spor alanında yapılan tezler incelendiğinde 2013-2020 yılları arasında toplam 34 tez yazılmıştır.2013 yılından önce spor alanında tez çalışmasına rastlanılmamıştır. Yazılan bu tezler incelendiğinde en az tez yayım yılı sadece 1 çalışma ile 2013, en fazla tez yayım yılı ise 9 çalışma ile 2019 dur.

3.2. Tezlerin türüne göre dağılımı

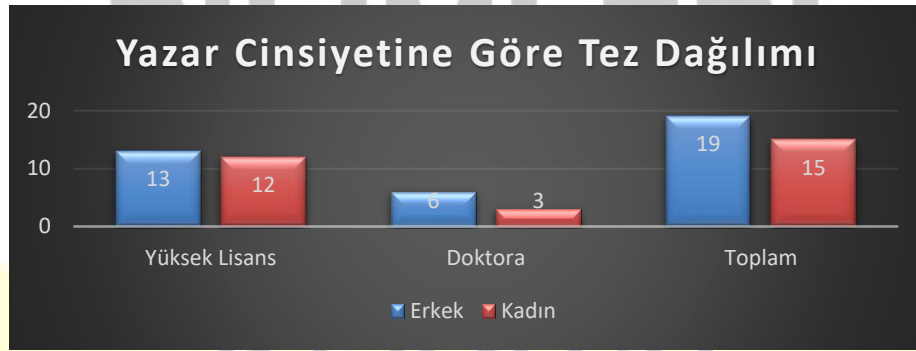

2013-2020 yılları arasında otizm ile ilgili spor alanında yapılan tezler tür bakımından değerlendirildiğinde doktora tezleri 2013 yılından itibaren yazılmaya başlanmış yüksek lisans tezleri ise 2014 yılından itibaren yazılmaya başlanmış. Grafik incelendiğinde 2013-2020 yılları arasında toplam 9 doktora tezi, 25 yüksek lisans tezi yayınlanmıştır. Lisansüstü tezler yıllık bazda incelendiğinde doktora tezleri en yüksek yayın yılı 4 çalışma ile 2019 yılında, yüksek lisans tezleri en yüksek yayın yılı 6 çalışma ile 2016 yılında görülmüştür.

3.3. Yazar Cinsiyetine Göre Tez Dağılımı

Cinsiyet	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Erkek	13	6	19
Kadın	12	3	15

Yazar cinsiyetine göre tez dağılımını gösteren grafik incelendiğinde 2013-2020 yılları arasında toplam 34 çalışmanın 19'u erkek yazarlar tarafından, 15'i ise kadın yazarlar tarafından yazılmıştır. Hem yüksek lisans hem de doktora alanında yayımlanan tezlerde erkek yazarların kadınlara oranla daha çok çalışma yaptığı görülmüştür.

3.4. Araştırma Yöntemlerine Göre

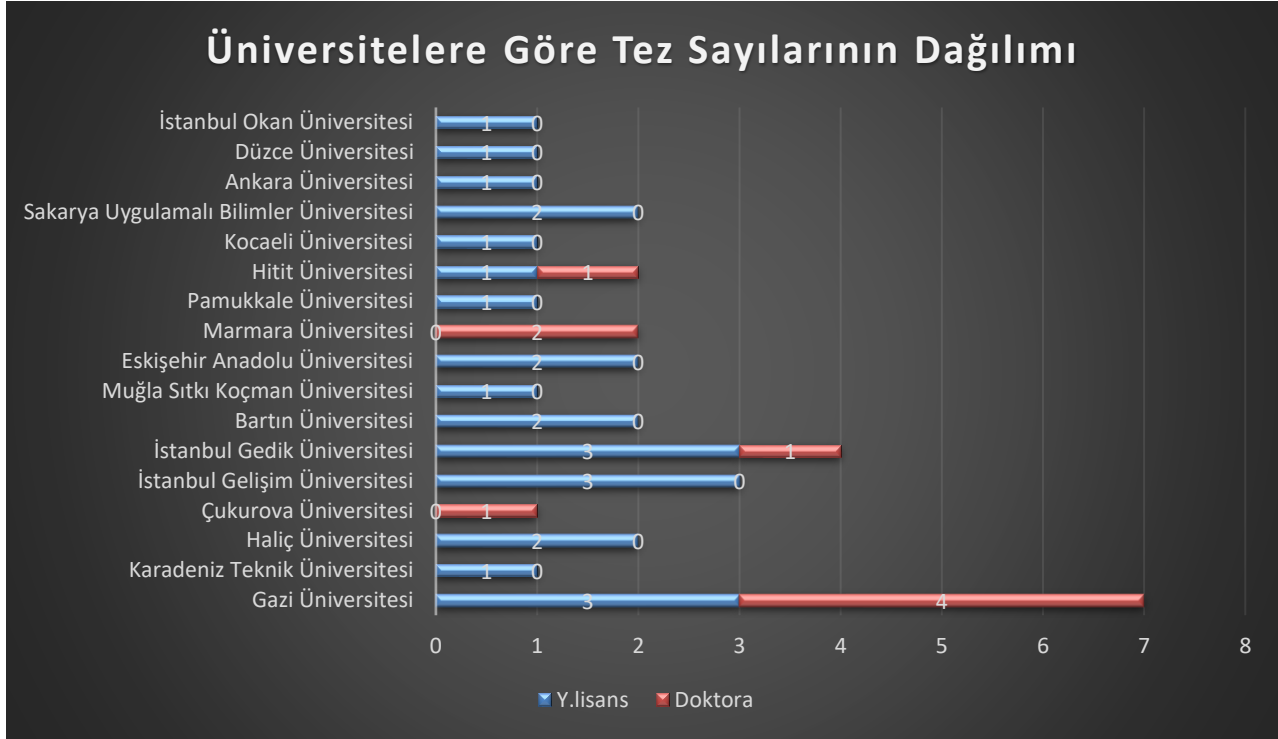
Tez Türü	Nicel	Nitel	Karma
Doktora	2	1	6
Yüksek Lisans	11	8	6

Araştırma yöntemlerine göre tezler incelendiğinde doktora alanında 6 çalışma en fazla

karma yöntem tercih edilirken yüksek lisans alanında 11 çalışma ile en fazla nicel yöntem tercih edilmesi dikkat çekmiştir. Tez türüne bakılmaksızın lisans üstü çalışmalarda 13 çalışmada nicel yöntem, 12 çalışmada karma yöntem, 9 çalışmada ise nitel yöntem kullanıldığı görülmüştür.

3.5. Üniversitelere Göre Tez Dağılımı

2013-2020 yılları arasında Türkiye’de spor alanında otizm ile ilgili yapılan lisansüstü tezler incelendiğinde doktora alanında 4 çalışma ile en fazla çalışma yapan üniversite Ankara Gazi Üniversitesi olmuştur. Yüksek lisans alanında ise İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Ankara Gazi Üniversitesi 3'er çalışma ile eşit sayıda çalışma yapmıştır.

3.6. Örneklem Türü Alanında Örneklem Sayısı (Yüksek Lisans)

2013-2020 yılları arasında spor alanında otizm ile ilgili yapılan yüksek lisans çalışmalarının

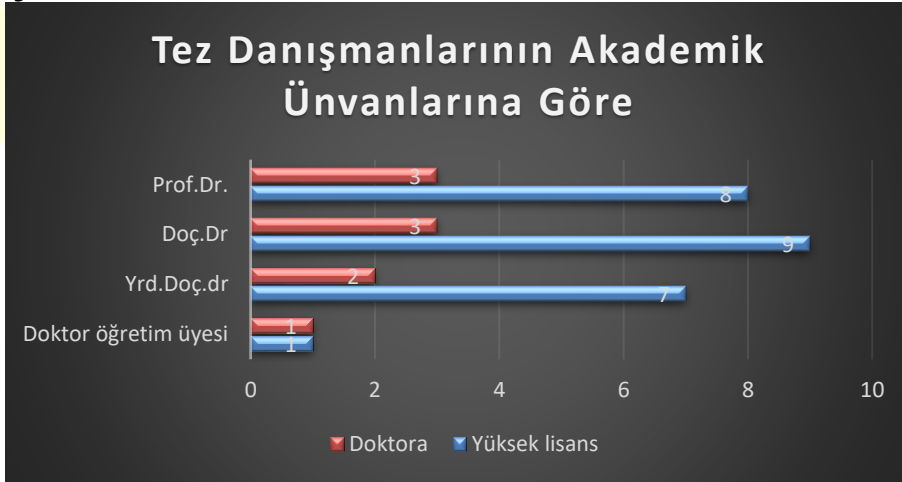
örneklem türünü yaşam koçu, otizmliler, ebeveynler ve beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. En fazla örneklem sayısı ise 405 ile ebeveynlerden oluşmaktadır.

3.7. Örneklem Türü Alanında Örneklem Sayısı (Doktora)

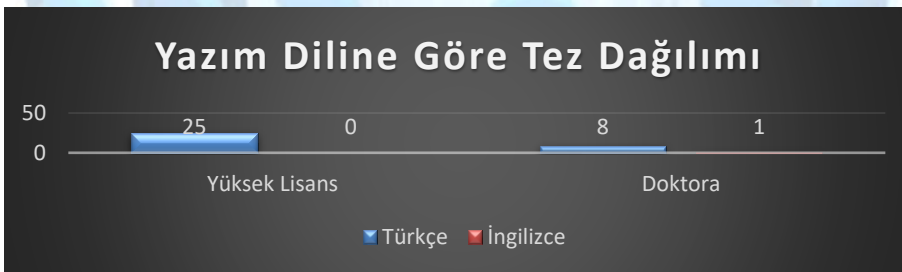
2013-2020 yılları arasında spor alanında otizm ile ilgili yapılan doktora çalışmalarının örneklem türünü sağlıklı birey, otizmliler, ebeveynler, otizmliler ve anneleri oluşturmaktadır. En fazla örneklem sayısı ise 186 ile otizmlilerden oluşmaktadır.

3.8. Tez Danışmanlarının Akademik Ünvanlarına Göre

Tez danışmanlarının akademik unvanları incelendiğinde yüksek lisans çalışmalarında en fazla Doç. Dr ünvanlı yer alırken doktora çalışmalarında ise Prof. Dr ile Doç. Dr unvanı eşit çıkmıştır. Tez türüne bakılmaksızın danışmanlar en fazla Doç. Dr. unvanına sahiptirler.

3.9. Yazım Diline Göre Tezlerin Dağılımı

Yazım dillerine göre tez dağılımını gösteren grafik incelendiğinde yüksek lisans

çalışmalarının tamamı 25 tez Türkçe yazılırken, doktora alanında 1 tez İngilizce, 8 tez Türkçe olarak yazılmıştır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Spor insana yaşamı boyunca katkı sağlayan sistematik fiziksel aktiviteler bütünüdür (Açıkada & Ergen,1990). Spor bireyin topluma uyum sağlamasını, zihinsel, fiziksel ve kişilik olarak bütünüyle gelişimine imkân sağlayan kurallı etkinliklerdir (Yetim, 2005).

Otizm bireyin ve ailesinin yaşam kalitesini etkileyen, yaşamın erken dönemlerinde ortaya çıkan ve yaşam boyu devam eden bilişsel, iletişimsel, sosyal vb. yönlerden bireyi olumsuz yönden etkileyen nöropsikiyatrik bir rahatsızlıktır (Öztürk, 2010).

Otizmlili bireyler fiziksel aktiviteye katılım ile hayata bakış açıları olumlu, karmaşık becerileri daha kolay öğrenmekte ve diğer temel vücut hareketlerini daha kolay yapabilmekte, monotonluktan kurtulmakta, fiziksel ve ruhsal yönden daha pozitif olmaktadır (Sarol, 2013).

Buradan hareketle bu araştırmanın amacı Türkiye’de spor alanında otizme yönelik yapılan tezlerin içerik analizinin yapıp bu alana katkı sağlayacak sonuçların ve önerilerin ortaya çıkarılmasıdır.

Türkiye’de 2013-2020 yılları arasında spor alanında otizme yönelik yapılan tezlerin içerik analizi incelendiğinde 25 yüksek lisans 9 doktora tezi olmak üzere toplam 34

tez yazılmıştır. Yazılan bu tezler incelendiğinde en az tez yayım yılı sadece 1 çalışma ile 2013, en fazla tez yayım yılı ise 9 çalışma ile 2019’dur. Tezler tür bakımından incelendiğinde spor alanında otizme yönelik ilk çalışma doktora alanında 2013 yılında rastlanılmıştır. Yüksek lisans çalışmasına ise 2014 yılında rastlanılmıştır. Bir diğer başlık olan yazar cinsiyetine göre dağılımlarına bakıldığında hem yüksek lisans hem de doktora alanında yayımlanan tezlerde erkek yazarların kadınlara oranla daha çok çalışma yaptığı görülmüştür. Yüksek lisans en fazla tercih edilen araştırma yöntemi nicel yöntem iken doktora da karma araştırma yöntemidir. 2013-2020 yılları arasında tez türüne bakılmaksızın en fazla tercih edilen araştırma yöntemi ise nicel yöntemdir. Üniversiteler bazında doktora alanında en fazla çalışma yapan üniversite 4 çalışma ile Ankara Gazi Üniversitesi’dir. Yüksek lisans alanında ise İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Ankara Gazi Üniversitesi 3’er çalışma ile eşit sayıda çalışma yapmıştır. Yüksek lisans çalışmalarının örneklem türünü yaşam koçu, otizmlili bireyler, ebeveynler ve beden eğitimi öğretmenleri oluştururken doktora çalışmalarının örneklem türünü sağlıklı birey, otizmlili bireyler, ebeveynler, otizmlili

birey ve anneleri oluşturmaktadır. Örneklem sayısına göre incelendiğinde yüksek lisans tezlerinde en fazla örneklem sayısı ise 405 ile ebeveynlerden oluşurken doktora da ise en fazla örneklem sayısı ise 186 ile otizmlili bireylerden oluşmaktadır. Tez danışmanlarının akademik unvanları incelendiğinde yüksek lisans çalışmalarında en fazla Doç. Dr unvanı yer alırken doktora çalışmalarında ise Prof. Dr ile Doç. Dr unvanı eşit çıkmıştır. Yıllara göre tez çalışmalarının türüne bakılmaksızın danışmanlar en fazla Doç. Dr. unvanına sahiptirler. Toplam 34 tez yazım dillerine göre incelendiğinde yüksek lisans çalışmalarının tamamı 25 tez Türkçe yazılırken, doktora alanında 1 tez İngilizce, 8 tez Türkçe olarak yazılmıştır.

Sonuç olarak tablo ve grafiklerde görüldüğü gibi Türkiye’de spor alanında otizme yönelik lisansüstü tez çalışmaları

KAYNAKÇA

Açıkada, C. & Ergen, E. (1990). Bilim ve Spor, Büro-tek ofset Matbaacılık, Ankara, s. 53.

Akyol, B. & İlkım, M. (2018). Socialization Of Disabled People With Sports Activities And Their Problem Encountered In Participating In Sports Activities. Türk Spor ve Egzersiz Dergisi, 20(2), 100-104.

istikrarlı olarak artmasa da yapılan tezler çalışmaları bu alanda yapılacak çalışmalara ışık olup literatürün gelişimine katkı sağladığı kanaatine varılmıştır. Bu çalışmanın ileride spor alanında otizme yönelik tez hazırlayacak öğrencilere ve danışmanlara fikir olabileceği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

- Yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda otizme yönelik yapılan doktora çalışmaların artırılması
- Araştırma yöntemi olarak karma yöntem kullanımının artırılması
- Bu alanda çalışma yapmayan üniversitelerin çalışma yapması gibi durumlar Türkiye’de spor alanında yapılan otizme yönelik çalışmaların artmasına vesile olabilir.

Berelson, B. (1952). Content analysis in communication research. Illinois: The Free Press, Glencoe.

Elo, S. & Kyngas, H. (2007). The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing, 62(1), 107–115.

İlgi Otistik Çocukları Koruma Derneği. (2010). Otizm Kritik İlk Günleriniz İçin Bir Rehber. Ankara: Özel Matbaası

Özbey, Ç. (2005). Otizm ve Otistik Çocukların Eğitimi. Ankara: İnkılap Yayınevi.

Özer, S. D. (2010). Engelliler için beden eğitimi ve spor. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özmen D, Çetinkaya A. (2012). Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Yaşadığı Sorunlar. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 28(3),35-49.

Öztürk, Ö. (2010). "Su ile Yapılan Terapi Çalışmalarının Otistik Engelli Çocuklar Üzerine Etkisi", Sakarya, s.22. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

Sarol, H., Ekinci, E. & Karaküçük, S. (2011). Otistik Çocuklar Spor Eğitim Projesine Gönüllü Olarak Katılan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Görüşleri. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 13. s. 67-73.

Sarol, H. (2013). Uyarlanmış Rekreatyone Fiziksel Aktivitenin Otizmlili Bireylerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, s. 65. (Yayımlanmış Doktora Tezi)

Seggie, F. N. & Bayyurt, Y. (2015). Nitel araştırma (Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları). Ankara: Anı Yayıncılık.

Türer, C. (1991). Eğitimde içerik analizi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(3), 321- 327.

Yetim, A. (2005). Sosyoloji ve Spor. Morpa Yayınları, Ankara, s.129.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Basım.